

demOS

Jaargang 28
Januari 2012

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

1

NIDI

inhoud

- 1 Aruba, een vergrijzende multiculturele samenleving
- 4 De ondergang van de Sovjet-Unie
- 6 Meeste oudere emigranten zijn vijftiger of zestiger
- 6 Website: Nederlandse Vereniging voor Demografie
- 8 Nederlandse demografen klimmen naar de top van hun vak



Aruba, een vergrijzende multiculturele samenleving

FRANK EELENS

In 2010 werd in Aruba de Vijfde Volkstelling gehouden. In totaal werden iets meer dan 100.000 personen geteld. Meer dan een derde van de bevolking is in het buitenland geboren. In totaal werden 99 verschillende nationaliteiten geteld. Migratie en vergrijzing zijn de belangrijkste thema's binnen de demografische context van Aruba.

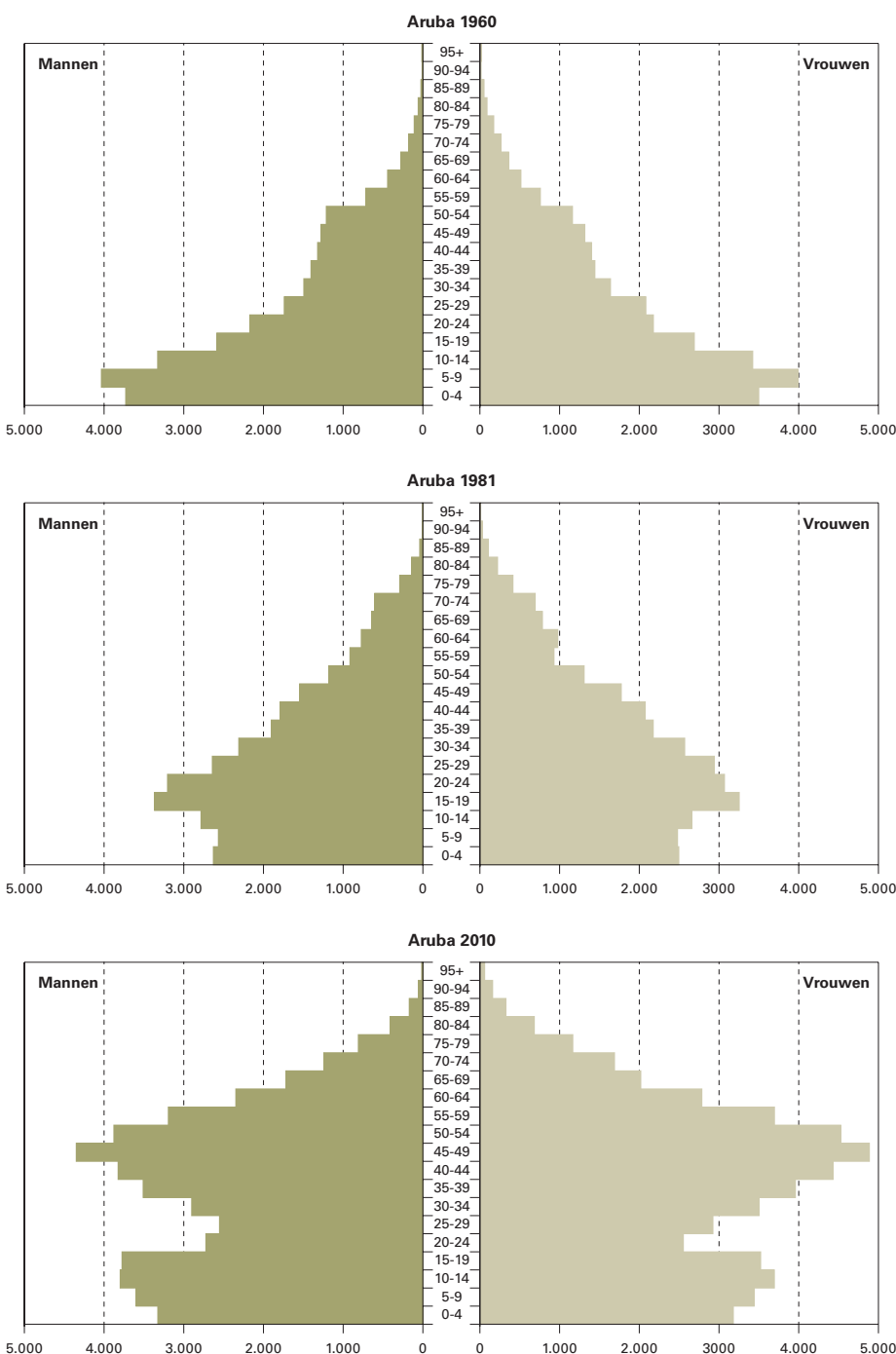
In 2010 werd in de eerste week van oktober op Aruba de Vijfde Volkstelling gehouden. De tellers telden in totaal 101.484 personen. Dat zijn er 10.977 meer dan in de voorgaande volkstelling in 2000. De gemiddelde jaarlijkse groei van de bevolking in de periode 2000–2010 bedroeg 1,2 procent. Deze groei is aanzienlijk lager dan in het decennium daarvoor: tussen 1991 en 2000 nam de bevolking toe van 66.687 tot 90.506, een groei van 35,7 procent. In deze periode was Aruba gedurende een aantal jaren een van de snelst groeiende landen ter wereld.

De bevolking van Aruba kent een opmerkelijk groot aandeel migranten en een snel groeiende groep ouderen. In de afgelopen vijftig jaar is de samenstelling van de Arubaanse bevolking sterk veranderd. In 1960 had de bevolkingsstructuur van Aruba nog de vorm van de traditionele piramide, met een brede basis van jongeren en een kleine groep ouderen. Vijftig jaar later heeft die bevolkingsstructuur de vorm van een kerstklok (figuur 1). Die veranderingen hangen samen met de snelle vruchtbaarheidsdaling die zich tussen 1960 en 1980 heeft voorgedaan. Andere factoren die in het verleden hebben bijgedragen tot de sterke verandering in de leeftijdsstructuur zijn de massale immigratie van arbeidskrachten en de emigratie van vooral jongeren naar Nederland.

In de week van 29 september tot 6 oktober 2010 organiseerde Aruba haar Vijfde Volks- en Woningtelling. Bij de volkstelling werd voor het eerst naast traditionele papieren formulieren ook informatie op digitale wijze verzameld, met behulp van notebooks. De digitale vragenlijst telde ongeveer 30 vragen meer dan de papieren vragenlijst. In totaal gingen 1.068 tellers op pad, waarvan 70 met een notebook.

Na de volkstellingweek werden gedurende een periode van twee en een halve maand alle adressen die tijdens de volkstelling niet waren geteld opnieuw benaderd. Onmiddellijk na de census werden de gegevens van de digitale vragenlijsten geschoond en bewerkt. Dit stelde het Centraal Bureau voor de Statistiek van Aruba in staat om ter gelegenheid van de World Statistics Day (11 oktober 2010), slechts drie weken na de Volkstelling al met de eerste voorlopige resultaten naar buiten te komen. Ondertussen werden de gegevens van de papieren formulieren gescand en op fouten nagekeken. Op 29 september 2011 – welgeteld één jaar na de aanvang van de volkstelling – werden de officiële tabellen gepubliceerd (zie: <http://www.censo2010.aw/>).

Figuur 1. Bevolking naar geslacht en leeftijd, Aruba, 1960, 1981 en 2010



Bron: Volkstellingen 1960, 1981 en 2010.

Boomers en echo-boomers

De grootste leeftijdsgroep op Aruba is die tussen de 40 en 55 jaar. Deze leeftijdsgroep bestaat uit de generatie die geboren is tussen 1955 en 1970, de periode dat de vruchtbaarheid nog hoog was. Eind jaren vijftig lag het vruchtbaarheidscijfer op Aruba nog boven de vijf kinderen per vrouw. Zo'n twintig jaar later (in 1976) was dat gedaald tot 1,7, ruim onder het zogenaamde vervangingsniveau van 2,1 kind per vrouw. De vruchtbaarheidsdaling op Aruba voltrok zich veel sneller dan in de andere geïndustrialiseerde landen en de overige eilanden in het Caribische gebied (figuur 2). Het aantal mensen in de leeftijdsgroep tussen de 20 en 40 jaar is ook daardoor juist relatief klein. De omvang van deze leeftijdsgroep is maar liefst de helft kleiner dan die van de leeftijdsgroep tussen de 40 en 55 jaar. Het aantal mensen tussen de 20 en 40 jaar is in de afgelopen tien jaar zelfs met 13 procent gedaald.

In tegenstelling tot de Verenigde Staten en Europese landen heeft Aruba niet echt een babyboom gekend na de Tweede Wereldoorlog. Toch wordt de generatie geboren tussen 1945 en 1965 ook op Aruba vaak als de 'babyboomers' bestempeld. Het grote aantal personen in de leeftijd tussen de 40 en 55 jaar heeft er voor gezorgd dat zich een zogenaamde 'echo-boom' heeft voorgedaan: het, ondanks het gedaalde aantal kinderen per vrouw, in totaal toch groter aantal kinderen van de groep van 'babyboomers' zorgt er nu voor dat er toch weer aanzienlijk meer personen zijn in de leeftijd tussen de 10 en 20 jaar. Het aantal kinderen jonger dan tien jaar is juist weer lager, als gevolg van de kleinere leeftijdsgroepen die na de babyboomers komen. Wanneer de 'echo-boomers' zelf kinderen gaan krijgen zullen zij, doordat zij met zijn allen weer een grotere groep zijn, naar verwachting weliswaar per vrouw minder, maar in totaal weer meer kinderen krijgen (een kleine 'echo-echo-boom') et cetera. De voortdurende afwisseling tussen toename en afname van het aantal kinderen zorgt voor de nodige problemen bij onder andere de onderwijsplanning, waar men te maken heeft met steeds wisselende aantallen scholieren.

Migranten van overal

De leeftijdsstructuur van de Arubaanse bevolking werd in de afgelopen jaren behalve door de vruchtbaarheidsdaling ook door de sterke stijging van het aantal buitenlandse migranten beïnvloed. Na het vertrek van de LAGO-olieraffinaderij in 1985 en het verkrijgen van de status aparte (zelfstandig eiland binnen het Koninkrijk der Nederlanden) in 1986 besloot de Arubaanse regering om het toerisme verder uit te bouwen en het imago van Aruba als tropisch paradijs te commercialiseren. In enkele jaren werd een groot aantal hotels gebouwd en operationeel gemaakt. Hiervoor was een groot aantal buitenlandse werknemers nodig. Dit leidde in die periode tot grote aantallen immigranten

Uit de Volkstelling van 2010 blijkt dat niet minder dan een derde van de bevolking die op Aruba woont in het buitenland geboren is. Ter vergelijking: in Nederland is dit 11 procent. De bevol-

king van Aruba telt maar liefst 99 nationaliteiten en 133 verschillende geboortelanden. De grootste groep buitenlanders op Aruba betreft mensen die vanuit Colombia zijn geïmmigreerd (9.279 personen), gevolgd door in Nederland geboren (4.358) en Dominicanen (4.113). Het eiland trekt mensen van overal ter wereld. Meer dan duizend inwoners (1.071) van Aruba zijn in China geboren. De toeristische industrie trekt ook veel Filipijnen aan (954 personen). Indiërs zijn vooral actief in het zakenleven (314 personen). Nog eens 220 personen zijn geboren in andere Aziatische landen. In vergelijking met personen van Aziatische herkomst is de groep die in Afrika of Oceanië geboren is een stuk kleiner, respectievelijk 68 en 16 personen.

Het grootste aantal buitenlanders vinden we in leeftijdscategorieën 40-54 en 30-39 jaar. Het valt op dat in de leeftijdsgroep 30-39 jaar het aantal buitenlandse vrouwen groter is dan het aantal vrouwen dat op Aruba is geboren. Over het algemeen is het aantal vrouwelijke migranten aanzienlijk groter dan het aantal mannelijke. Dit wordt veroorzaakt doordat de toeristische sector vooral vrouwelijke migranten aantrekt als goedkope werkrachten.

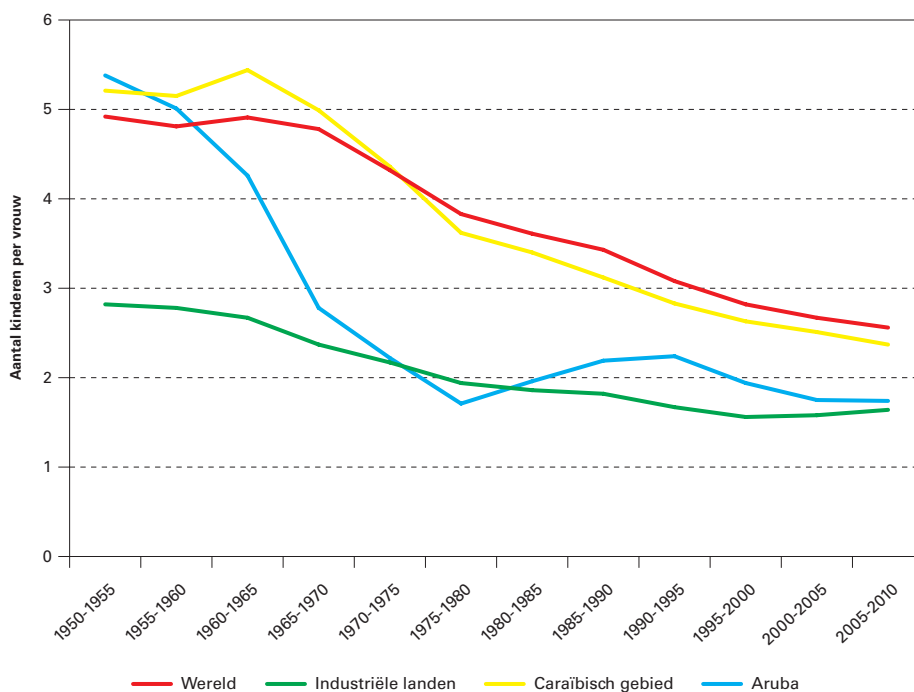
Emigratie naar Nederland

In tegenstelling tot migratie vanuit de andere eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen, vertrekt slechts een kleine groep Arubaanse jongeren naar Nederland om zich daar permanent te vestigen. Emigratie van jongeren betreft bijna uitsluitend studenten die een opleiding in Nederland willen volgen. Jaarlijks, rond het einde juli, vliegt de KLM met een vliegtuig vol nieuwe studenten naar Nederland. In 2008, vertrokken 344 Arubaanse studenten met een beurs naar Nederland. Een aantal studenten blijft na de studie een aantal jaren in Nederland. Sommigen vestigen zich daar permanent. Alhoewel dit voor het eiland een brain-drain is, heeft dit slechts een kleine impact op de vergrijzing.

Snelle vergrijzing

Een belangrijke demografische ontwikkeling van de laatste tien jaar is de voortschrijdende vergrijzing van de bevolking. Door de snelle daling van de vruchtbaarheid in het verleden verouderd de bevolking nu snel. In 1991 en 2000 was het percentage personen van 65 jaar en ouder ongeveer 7 procent. In de eerste tien jaar van het millennium groeide het aantal 65-plussers aanzienlijk en op dit ogenblik maakt deze groep 10,4 procent uit van de totale bevolking. In vergelijking met Nederland en andere Europese landen is het aantal ouderen echter nog steeds redelijk beperkt (in Nederland bedraagt het aantal 65-plussers nu 15,3 procent). Echter, de vergrijzing en ontgroening op Aruba verloopt veel sneller dan in Nederland, waardoor Aruba veel minder tijd krijgt om zich op deze demografische verandering voor te bereiden. Nederland telde in 1960 per 100 inwoners 38 jongeren (onder de 20) en 9 ouderen (boven de 65). Nu zijn dit 24 jongeren en 15 ouderen per 100 inwoners. Ter vergelijking: in 1960 telde Aruba voor elke 100 inwoners 51 jongeren en 3 ouderen.

Figuur 2. Het totaal vruchtbaarheidscijfer in Aruba, het Caraïbisch gebied, de industriële landen en de wereld, 1950-2010



Bron: Verenigde Naties.

Aruba: vergrijzende smeltkroes

Het is een van de grote verdiensten van de Arubaanse maatschappij dat een bevolking, die bestaat uit een zo grote smeltkroes van rassen en volkeren, op een spontane en harmonieuze manier met elkaar samenleeft. Er bestaat geen twijfel over dat in de komende jaren de trend van snelle veroudering zich zal voortzetten en waarschijnlijk verder zal versnellen. Op het ogenblik is het thema vergrijzing al onderwerp van maatschappelijke discussie op Aruba. De resultaten van de Arubaanse volkstelling zijn in ieder geval van dien aard dat zij stof tot verder debat opleveren.

Dr. F.C.H. Eelens, NIDI/CBS Aruba,
e-mail: eelens@setarnet.aw.

Foto: CBS Aruba

